

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาระบบการเรียนรู้อิงโรงเรียน :
กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต(ประถมศึกษา)

คณะผู้วิจัย

ทศนา	แชนมณี	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พิมพ์พันธ์	เดชะคุปต์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วรวรรณ	เหมชะญาติ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อรชา	ตุลนันท์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชนาธิป	พรกุล	ข้าราชการบำนาญ

และ

คณะผู้ช่วยวิจัย

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์
วิณา ก้อยสมบูรณ์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
โครงการเบื้องต้น เรื่อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนาระบบการเรียนรู้อิงโรงเรียน
กับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติของโรงเรียน :
กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต(ประถมศึกษา)

คณะผู้วิจัย

ทศนา	แชนมณี	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พิมพ์พันธ์	เดชะคุปต์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วรรณ	เหมชะญาติ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อรชา	ตุลนันท์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชนาธิป	พรกุล	ข้าราชการบำนาญ

และ

คณะผู้ช่วยวิจัย

ปัทมศิริ อีรานุรักษ์
วิภา ก้วยสมบูรณ์

วันที่.....
เลขทะเบียน.....
เลขเรียกหนังสือ.....

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
โครงการเบื้องต้น เรื่อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติของโรงเรียน
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ถ.ปอ ๑79, ๑7-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
จ.ปทุมธานี ๑๐4๐๐
298-0455 โทรสาร 298-0476
Home page : <http://www.trf.or.th>
E-mail : trf-info@trf.or.th

คำนำ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นโครงการย่อยของโครงการวิจัยหลักเรื่อง " การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน : การศึกษาพหุกรณี" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนที่ได้มีการดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และประสบความสำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง กับกลุ่มโรงเรียนปกติซึ่งยังดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปตามปกติที่เคยทำมา ยังไม่มีการดำเนินการพัฒนาที่ชัดเจน หรืออาจมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่เกิดผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจนเพียงพอ การศึกษาพหุกรณีนี้มุ่งให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการสำคัญ ที่สามารถใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งปัญหา / อุปสรรคและความต้องการต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนในกลุ่มแรกเพื่อศึกษาเป็นรายกรณี (case study) ได้จำนวน 7 โรงเรียน และโรงเรียนในกลุ่มที่ 2 จำนวน 4 โรงเรียน โดยได้รับข้อมูล ความร่วมมือและคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นอย่างดี ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณโรงเรียน / สถานศึกษาทั้ง 11 แห่ง ที่ได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาโรงเรียน และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และให้การสัมภาษณ์ รวมทั้งจัดหาเอกสารต่างๆ ของโรงเรียนให้คณะผู้วิจัยได้ศึกษา นอกจากนั้นยังได้ให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในไมตรีจิตและความเอื้อเฟื้อของโรงเรียน / สถานศึกษาทุกแห่ง จึงขอแสดงความขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ : ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
ตอนที่ 1 : การดำเนินการวิจัย	3
1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.2 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	5
1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	6
ตอนที่ 2 : ผลการวิจัย - กรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน	8
2.1 บริบทของโรงเรียน	8
2.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	21
2.3 ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	21
2.4 ยุทธวิธี / วิธีการ / กระบวนการสำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	33
2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน	42
2.6 สภาพความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ของโรงเรียน	42
2.7 ปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	46
2.8 การวิเคราะห์หาค่าประกอบ / ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	52
ตอนที่ 3 : การสรุปและอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	55
3.1 การสรุปผลการวิจัย	55
3.2 การอภิปรายผลการวิจัย	58
3.3 ข้อเสนอแนะ	60

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

บทนำ : ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยครั้งยิ่งใหญ่ในรอบร้อยปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาได้ส่งผลให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวได้กำหนดสาระในการปฏิรูปการศึกษาไว้ 8 ด้าน โดยการปฏิรูปทุกด้านต้องมุ่งสู่หลักชัย คือการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ดังนั้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงนับเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาและเป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ก็คือ การผลักดันและส่งเสริมให้โรงเรียนและครูทั่วประเทศมีการจัดสาระกระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษามวตที่ 4 มาตราที่ 22-30

การส่งเสริมให้โรงเรียนและครูสามารถจัดสาระกระบวนการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาโดยทั่วถึงกันนั้น นับเป็นเรื่องที่ยาก แต่ก็สามารถทำได้หากมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สภาคณบดีครุศาสตร์ – ศึกษาศาสตร์และกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตกลงร่วมกันที่จะดำเนินการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยให้ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา เนื่องจากการวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนกับนักวิชาการในมหาวิทยาลัยและเป็นการวิจัยที่สามารถเชื่อมการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้านของครู คืองานด้านการเรียนการสอน งานวิจัยและงานปรับปรุงและพัฒนางานให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวและช่วยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย ในการนี้ได้มอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี และคณะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำข้อมูลเสนอชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education) ทั้งหลาย ได้ร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียน/สถานศึกษาทั้งระบบ (whole school development) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน (area - based development) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามข้อเสนอโครงการ ประกอบด้วยโครงการย่อย ๆ ประมาณ 60 โครงการ และเพื่อให้โครงการสามารถพัฒนาศักยภาพในการ

เรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชนได้อย่างยั่งยืน โครงการจึงควรเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย 4 ระดับคือ (1) นักวิจัยระดับสถาบัน ได้แก่ คณาจารย์ของสถาบันครูศึกษาหรือองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากภาครัฐหรือเอกชน (2) นักวิจัยระดับพื้นที่ ศึกษาในเทศก์จังหวัดหรืออำเภอ (3) นักวิจัยระดับโรงเรียน/สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน/สถานศึกษา และ (4) นักวิจัยอิสระ ได้แก่ บุคคลที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นผู้ที่อยู่ในและนอกสาขาวิชาการศึกษา โดยโครงการอาจริเริ่มและนำเสนอโดยนักวิจัยระดับใดก็ได้ แต่คณะนักวิจัยควรประกอบด้วยนักวิจัยทั้ง 4 ระดับ

ในการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทั้ง 4 ระดับ ให้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน/สถานศึกษาที่ให้การศึกษาระดับพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน จัดเตรียมงานและประสานงาน ให้การดูแล ติดตาม และช่วยเหลือการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะการดำเนินงานในขั้นต้น คณะผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมงานให้พร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนและคณะนักวิจัยทั้ง 60 โครงการ ซึ่งงานที่สำคัญได้แก่ การกำหนดกรอบแนวคิดและรายละเอียดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาและดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งการพัฒนาสื่อและเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับใช้ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำและดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งการที่จะจัดทำสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นให้ได้ดีและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานอันได้แก่ ข้อเท็จจริง ข้อความรู้และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมากระแสของการปฏิรูปการศึกษาได้ส่งผลให้โรงเรียน/สถานศึกษา เริ่มต้นตัวที่จะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียน/สถานศึกษาที่มีความพร้อมโดยเฉพาะโรงเรียน/สถานศึกษาที่มีผู้นำที่มีความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์และฉะฉาน และโรงเรียน/สถานศึกษาที่มีครูผู้นำซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาได้ ต่างก็พยายามปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ แสวงหายุทธวิธีในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และดำเนินการพัฒนาไปตามกำลังความสามารถ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์มากมายแตกต่างกันไป โรงเรียนดังกล่าวมีกระจายอยู่ทุกสังกัด ในบริบทที่แตกต่างกันและนับได้ว่าเป็นโรงเรียนผู้นำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่น่าจะมีการศึกษาเจาะลึกให้เห็นองค์ประกอบ/ปัจจัยและกระบวนการสำคัญ ๆ (critical process) ที่ช่วยให้การพัฒนาประสบผลสำเร็จ รวมทั้งอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนา และ

วิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและเผชิญสถานการณ์ ส่วนโรงเรียนที่มีการพัฒนาไปตามปกติก็ควรได้รับการศึกษาด้วยเช่นกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของโรงเรียนทั้งหมด

ข้อมูลทั้งหมดนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในการกำหนดกรอบแนวคิดและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการวิจัยและพัฒนา ยังเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัยที่สนใจจะดำเนินการวิจัยและพัฒนาตามโครงการปฏิบัติการกระบวนการเรียนรู้และเป็นประโยชน์โดยตรงต่อโรงเรียน/สถานศึกษาจำนวนมากทั่วประเทศที่จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 อีกด้วย

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน/สถานศึกษา เพื่อทำการศึกษาเจาะลึกให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวข้างต้น และได้คัดเลือกโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ในเขตชานเมือง กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้เป็นกรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง

ตอนที่ 1 : การดำเนินการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาแนวคิด/กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

1.1.2 เพื่อศึกษายุทธวิธี การเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.1.3 เพื่อศึกษายุทธวิธี/กระบวนการ/วิธีการ สำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้

1.1.4 เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน

1.1.5 เพื่อศึกษาปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง

1.1.6 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี (case study) ซึ่งใช้วิธีการศึกษาสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) และ/หรือ การจัดกลุ่มสนทนา (focus group) รวมทั้งการสอบถามและการศึกษาเอกสาร รายละเอียดการดำเนินการในด้านต่างๆ มีดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรของโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1.1) ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร

1.2) ครู

1.3) นักเรียน

1.4) ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องจากชุมชน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้แก่ บุคลากรดังต่อไปนี้

2.1) ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร 6 คน

2.2) ครู ประกอบด้วย

(1) ครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 24 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำแนกตามระดับชั้น ชั้นละ 4 คน

(2) ครูผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 17 คน

(3) ครูที่แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจำนวน 7 คน

ในชั้นเรียน 7 ชั้นเรียน

3) นักเรียน ประกอบด้วย

3.1) นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 40 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำแนกตามระดับชั้น ระดับชั้นละประมาณ 10 -15 คน โดยมีนักเรียนทั้งเก่ง กลาง อ่อน คละกัน

3.2) นักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ หลังผู้วิจัยสังเกตการสอนในห้องเรียน 6 ห้อง ห้องละ 6 คน รวมสัมภาษณ์ทั้งหมด 36 คน

4) ผู้ปกครองจำนวน 10 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

1) แบบสอบถาม มี 2 ชุด คือ

1.1) แบบสอบถามครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

1.2) แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

แบบสอบถามข้างต้นมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ร่วมกับแบบประเมินค่าสร้างโดยคณะวิจัย

2) แบบสัมภาษณ์ มี 3 ชุด คือ

2.1) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเรื่องกระบวนการเรียนรู้

2.2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

2.3) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเรื่องกระบวนการเรียนรู้

3) แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

4) แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

ในการพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับต่อไปนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยแต่ละชุด

3) สร้างเครื่องมือฉบับร่างตามกรอบแนวคิด แล้วนำมาประชุมเพื่อปรับปรุง

แก้ไขจำนวน 6 ครั้ง จนได้เครื่องมือวิจัยที่มีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

4) นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วมาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สำหรับแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนนั้น คณะผู้วิจัยจำนวน 5 คน ผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมทั้งหมด 6 คน ได้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) โดยสังเกตการเรียน การสอนของครูและนักเรียนพร้อมกัน จากนั้นนำผลการบันทึกของผู้วิจัยแต่ละคนมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

1) การบันทึกเหตุการณ์และข้อมูลตรงตามความเป็นจริง

2) ข้อมูลที่สังเกตและบันทึกได้ตรงกันอย่างน้อย 70%

3) การตีความหมายข้อมูล/การแปลผลข้อมูลสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่

ผลพบว่าความสอดคล้องในการสังเกตของคณะผู้วิจัยเป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว แสดงว่าคณะผู้วิจัยมีความตรงในการใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ดังกล่าว

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำความรู้จัก สร้างความสัมพันธ์กับคณะผู้บริหารโรงเรียนและครู
- 2) สัมภาษณ์ข้อมูลทางกายภาพของโรงเรียน และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 3) แจกแบบสอบถามครู และแบบสอบถามนักเรียน
- 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู-นักเรียน ผู้ปกครองและกรรมการบริหารสถานศึกษาที่มาจากชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) และอัดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ไว้ หรือมีผู้ช่วยในการบันทึกข้อมูล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นปลายเปิดมาวิเคราะห์และประมวลผลเป็นความเรียง
- 2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นการประเมินค่ามาหาค่าเฉลี่ยและตีความหมาย
- 3) นำข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มาวิเคราะห์ โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล และประมวลข้อมูลประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน
- 4) สร้างกรอบในการประมวลข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยสรุปได้ดังนี้
 - 4.1) บริบทของโรงเรียน
 - 4.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน
 - แนวคิด/กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้
 - ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ยุทธวิธี/วิธีการ/กระบวนการสำคัญ ๆ ของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จ / เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน
 - สภาพความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ปัญหา/อุปสรรคและความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.3) สรุปองค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.4) อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

5) ประมวลข้อมูลที่ได้จากเอกสารการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) โดยมีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ในการสรุปข้อมูล กล่าวคือ มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสอบถาม สัมภาษณ์ การสังเกตและ/หรือจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ และนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบที่กำหนด

ตอนที่ 2

ผลการวิจัย : กรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

2.1 บริบทของโรงเรียน

2.1.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน

โรงเรียนราชวินิตตั้งอยู่บนถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โรงเรียนมีพื้นที่ 6 ไร่ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร อยู่ล้อมรอบไปด้วยสถานที่ของหน่วยงานราชการสำคัญ ด้านหน้าโรงเรียนติดกับถนนใหญ่ที่มีการจราจรคับคั่ง ในช่วงตอนเช้าและเย็นที่มีผู้ปกครองมารับ-ส่ง นักเรียนจะต้องจอดรถไว้ที่จอดรถ ซึ่งอยู่ห่างจากโรงเรียนแล้วเดินมาโรงเรียน นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนจะอาศัยอยู่ในชุมชนที่อยู่ห่างจากโรงเรียนออกไป

บริเวณด้านหน้าโรงเรียนมีการจัดสวนหย่อม ปูพื้นหญ้า และปลูกไม้ยืนต้นและไม้พุ่มต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนมาเล่นและพักผ่อน ซึ่งอยู่ด้านหน้าของตึกอำนวยการ ตึกอำนวยการเป็นอาคารโบราณ ใช้เป็นห้องพักของผู้บริหารโรงเรียน ห้องประชุมและรับรองแขกของโรงเรียน ภายในโรงเรียนจะมีการจัดสวนหย่อมหลายแห่ง ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่น

โรงเรียนประกอบด้วยอาคารเรียนทั้งสิ้น 7 อาคารเรียน ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้นและ 3 ชั้น จะใช้เป็นห้องเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ 1 - 6 นอกจากนั้นภายในอาคารเหล่านี้ จะประกอบด้วยห้องต่างๆ ที่ใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ โรงอาหาร ห้องสมุด ห้องประชุม โรงยิม ห้องพักรัก ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเชรามีค ห้องพัสดุ ครุภัณฑ์ ห้องเรียน กพอ. ห้องนาฏศิลป์ ห้องเรียนเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ห้องศิลปศึกษา ห้องลูกเสือ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคณิตศาสตร์ ห้องงานประดิษฐ์ ห้องแนะแนว ห้องเรียนดนตรีสากล ห้อง โสวัตศนศึกษา ห้องธุรการ เป็นต้น ส่วนภายนอกอาคารเรียนจะประกอบไปด้วย สนามเด็กเล่นใหญ่ ตั้งอยู่ภายในโรงเรียนล้อมรอบด้วยอาคารเรียนทั้ง 4 ด้าน สนามบาสเกตบอลเล็กตั้งอยู่ใกล้โรงยิม สนามฟุตบอลเล็กตั้งอยู่ด้านข้างอาคาร 9 สระว่ายน้ำ ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของโรงเรียน

ห้องเรียนแต่ละห้องมีขนาดโดยเฉลี่ย 6x9 เมตร มีแสงสว่างเพียงพอ มีเสียงรบกวนน้อย มีการรักษาความสะอาดมาก ภายในห้องเรียนมีบอร์ด/ ป้ายนิเทศตกแต่งอยู่ในห้องเรียน มีกระดานดำ ด้านหน้าของห้อง มีภาพชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เหนือกระดานดำ ที่ผนังห้องเรียนมีการตกแต่งด้วยรูปภาพหรือคำศัพท์ประเภทต่างๆ ข้างๆห้องมีที่แขวนและเก็บของเด็กในห้องเรียน มีที่สำหรับเก็บผลงานของเด็กเป็นรายบุคคล (บางห้องเก็บเป็นกลุ่ม) มีบอร์ดที่ใช้แสดงผลงานเด็ก มีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับเด็ก และครู มีตู้สำหรับจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนหรือเครื่องมือต่างๆ

ห้องเรียนแต่ละห้องมีการจัดแสดงผลงานในห้องเรียนตามเนื้อหาเป็นครั้งคราว บางครั้งก็มีการจัดที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งของโรงเรียนตามโอกาสสำคัญ บางครั้งมีการนำผลงานของเด็กไปแสดงในที่อื่นๆนอกโรงเรียน เช่น ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ นอกเหนือจากนี้ยังมีการให้เด็กจัดบอร์ดประกวดกัน

โรงเรียนได้มีการจัดสถานที่สำหรับการเรียนรู้ในห้องเรียนที่จัดขึ้นเฉพาะ ได้แก่ ห้อง ศิลปะ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ นาฏศิลป์ ดนตรีไทย ดนตรีสากล ฯลฯ หรือจัดในรูปแบบของโครงการหาความรู้ในโลกกว้าง ซึ่งจะมีการวางแผนแต่ละชั้นว่าไปที่ใด มีเป้าหมายในการไปอย่างไร

การดูแลสุขภาพความสะอาดในโรงเรียน นักเรียนและครูช่วยกันดูแลห้องเรียนของตน โดยครูและนักเรียนมีการพูดคุย และวางแผนในการแบ่งหน้าที่ให้เด็กรับผิดชอบในการดูแลในแต่ละวัน

โรงเรียนมีห้องทดลองวิทยาศาสตร์ จำนวน 4 ห้อง ขนาดประมาณ 6 x 9 เมตร มีแสงสว่างในห้องเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก มีการรักษาความสะอาดดี สภาพทั่วไปมีโต๊ะให้เด็กนั่งทำงานเป็นกลุ่มซึ่งสะดวกในการทำการทดลองและการทำงานเป็นกลุ่ม อุปกรณ์ที่มีในห้องจะเป็นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ สารเคมี และสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ห้องเรียนวิทยาศาสตร์จะมีตารางการใช้ห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ

โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง ขนาดประมาณ 6 x 9 เมตร มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกเพราะเป็นห้องเรียนติดแอร์ มีการรักษาความสะอาดดี ภายในห้องมีเครื่องฟังสำหรับนักเรียนทุกคน มีอุปกรณ์ หูฟัง 50 ชุด และคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง ตารางการใช้ห้องนี้จะมีการใช้ห้องอย่างสม่ำเสมอ บางครั้งห้องนี้จะใช้ในการทำกิจกรรมทางภาษาอีกด้วย

โรงเรียนมีห้องศูนย์ปฏิบัติการคณิตศาสตร์ มีคอมพิวเตอร์ 50 เครื่อง ให้เด็กนักเรียน ป. 5 – 6 มาเรียน โดยเน้นการสอนความคิดรวบยอดของคณิตศาสตร์ จัดให้เด็กแบ่งกลุ่มเรียนใช้ โปรแกรม CAI

โรงเรียนมีห้องสมุด 1 ห้อง ขนาดประมาณ 36 x 9 เมตร (ประมาณ 6 ห้องเรียนต่อกัน) ภายในห้องมีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกเพราะติดแอร์ ภายในห้องมีหนังสือ จำนวนมากเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน มีหนังสือทุกประเภท มีการจัดวางเป็นระเบียบ มี บรรณารักษ์คอยดูแล การใช้ห้องสมุด เด็กจะมีการยืมหนังสือน้อย แต่จะเข้ามาอ่านหนังสือตลอดเวลา กิจกรรมที่จัดในห้องสมุด ได้แก่ กิจกรรมการขีดหุ่น เล่านิทาน ประกวดเรียงความ แต่งคำขวัญ และทำหนังสือ ฯลฯ

โรงเรียนมีห้องพยาบาล 1 ห้อง ขนาด 6 x 9 เมตร มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน รักษาความสะอาดดีมาก เด็กจะเข้ามาใช้บริการในห้องตลอดเวลาตามจำเป็น ทุกระดับชั้นที่มาใช้บริการมีจำนวนพอๆกัน

โรงเรียนมีโรงอาหาร ตั้งอยู่ใต้อาคารเรียนเป็นที่รับประทานอาหารเช้าและอาหารว่าง เด็ก ต้องซื้อคูปอง โรงอาหารมีขนาด 36 x 9 เมตร เป็นสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ เสียงดังเวลาเด็กมารับประทานอาหาร ตอนเย็นเสียงดังเมื่อเด็กมารอผู้ปกครอง มีรักษาความสะอาดดี สะดวกในการใช้ สอย ส่วนการรับประทานอาหารกลางวัน จะจัดให้ในห้องเรียน โดยมีผู้ประกอบการนำมาจัดส่งที่โรงเรียน

โรงเรียนจะให้บริการอาหารมื้อเช้า 7.30 น. โรงเรียนจะทำอาหาร เพื่อนำมาขาย ได้แก่ กาแฟ โอวัลติน โจ๊ก ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว (บริการผู้ปกครองด้วย) มื้อกลางวัน จะมีผู้ประกอบการทำอาหารให้ ฤๅดละ 12 – 14 บาท โรงเรียนทำเฉพาะอาหารว่าง ส่วนมื้อเย็น โรงเรียนจะทำอาหารว่าง ได้แก่ ขนมปัง เค้ก นม ผลไม้ แหล่งเงินในการประกอบอาหาร ได้จากค่าอาหารที่เก็บจากนักเรียนทุกคน สมาคมผู้ปกครองจะจัดการดูแลการประกอบอาหารของผู้ประกอบการ ช่วยหาร้านที่ทำสะอาด และถูกสุขอนามัย

โรงเรียนมีห้องน้ำจำนวนประมาณ 80 ห้อง แต่ละห้องมีขนาด 1 x 2 เมตร ภายในห้องน้ำมีแสงสว่างเพียงพอ มีการรักษาความสะอาดดี ในบางอาคารครูและนักเรียนใช้ร่วมกัน ภายในห้องน้ำมีสภาพดี ในห้องของนักเรียนจะไม่มีกระดาษชำระ บางห้องน้ำไม่มีอ่างล้างมือ มีแต่กระจกอย่างเดียวสำหรับการใช้ห้องน้ำ นักเรียนจะช่วยรักษาความสะอาด มีห้องน้ำเพียงพอกับความต้องการของเด็ก แต่ผู้ปกครองอยากให้สะอาดกว่านี้ ในการรักษาความสะอาดจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบแต่ละอาคาร จึงสะอาดไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของคณาจารย์แต่ละคน

โรงเรียนมีโรงเก็บของ (ห้องพัสดุ) มีขนาดใหญ่กว่าห้องเรียนปกติเล็กน้อย (ประมาณ 8 x 12 เมตร) มีการรักษาความสะอาดดี มีการเก็บพัสดุต่างๆไว้เต็มห้อง การจัดเก็บเป็นระเบียบสะดวกในการหยิบใช้สอย

โรงเรียนมีห้องประชุม 1 ห้อง ขนาด 36 x 9 เมตร ภายในห้องประชุมมีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนเพราะติดแอร์ มีการรักษาความสะอาดดี

โรงเรียนจัดที่นั่งสำหรับทั้งชายตามระเบียบอาคารทุกอาคารเพียงพอ บริเวณโรงเรียนสะอาด ไม่มีขยะเลย นักเรียนทิ้งขยะลงถังเรียบร้อยดี ดังทุกใบมีฝาปิดเรียบร้อย

โรงเรียนมีการจัดสร้างศาลาอยู่บริเวณหน้าโรงเรียน กับที่สนามเด็กเล่น หลังอาคารเรียนมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับเด็ก ให้เด็กได้ศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั่งเล่น พักผ่อน (มี 2 อาคาร)

โรงเรียนมีเครื่องเล่นสนามและสนามกีฬา สถานที่ใช้ในการเล่นกีฬา ได้แก่ (1) สระว่ายน้ำ ตั้งอยู่กลางโรงเรียน เวลาเด็กเรียนว่ายน้ำจะมีครูผู้สอนคอยดูแล และมีครูประจำชั้นนั่งดูอยู่ด้านบนด้วย (2) สนามฟุตบอลขนาดเล็ก (3) สนามบาสเกตบอลขนาดเล็ก (3) สนามในอาคารเอนกประสงค์ (4) สนามเด็กเล่นของชั้นเด็กเล็ก (4) ใต้ถุนตึก มีการจัดวางโต๊ะปิงปอง 24 ตัว และมีตู้เก็บอุปกรณ์จำนวนมาก แต่ละที่มีแสงสว่างเพียงพอ มีการรักษาความสะอาดดี และเพียงพอกับความต้องการของเด็ก กีฬาที่เล่นในโรงเรียน ได้แก่ ว่ายน้ำ ฟุตบอล ปิงปอง บาสเกตบอล และแฮนด์บอล ส่วนการป้องกันอันตรายจากการเล่นกีฬาทางโรงเรียนมีดังนี้ (1) ในการเรียนว่ายน้ำจะมีการแบ่งกลุ่มเรียนตามความสามารถ ซึ่งครูจะดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด (2) การเล่นกีฬาต่างๆของนักเรียนครูจะดูแลใกล้ชิด (3) ที่สนามฟุตบอล และบาสเกตบอล มีการทำรั้วตาข่ายสูงเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากลูกบอล

โรงเรียนคำนึงถึงความปลอดภัยเกี่ยวกับอาคารเรียน โดยแต่ละอาคารเรียนจะมีการจัดให้ประธานสายชั้นคอยดูแล ให้คำปรึกษา ทำเรื่องแจ้งมาที่เจ้าหน้าที่พัสดุ ส่งคนมาซ่อมแซมอาคาร และเจ้าหน้าที่พัสดุจะทำการสำรวจความต้องการจากครูและนักเรียน และประธานสายชั้นว่าต้องการให้แก้ไขหรือปรับปรุงส่วนใด

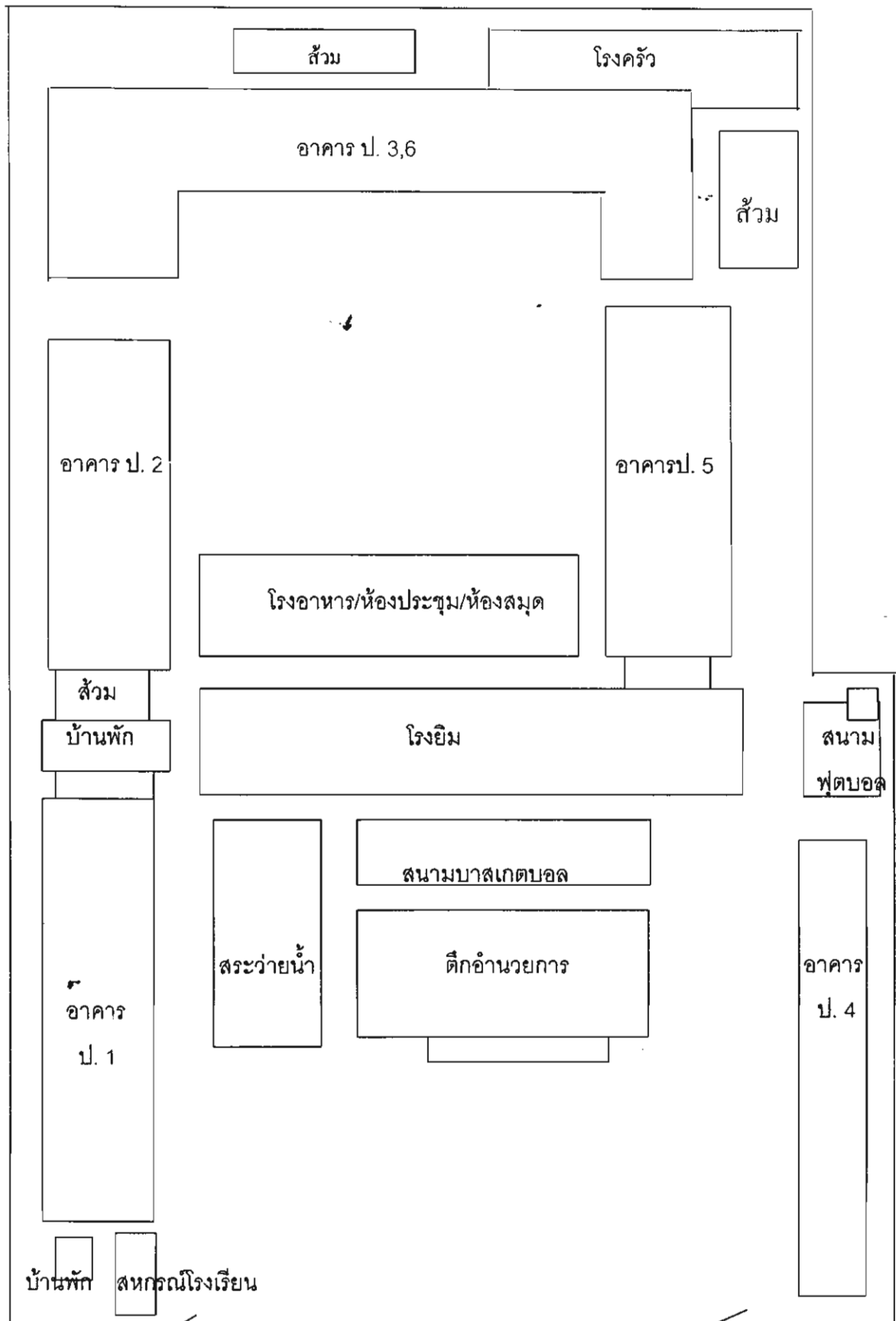
โรงเรียนให้บริการด้านสุขภาพอนามัย โดยจะมีคณะกรรมการฝ่ายอนามัยเป็นผู้รับผิดชอบ มีทีมงานที่เป็นแพทย์มาทุกวันศุกร์ (ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนที่นี่) วันอื่นๆจะมีพยาบาลจ้างไว้ให้บริการที่ห้องพยาบาล ถ้าเด็กป่วยมากจะส่งเด็กไปที่วชิระพยาบาล แล้วแจ้งผู้ปกครอง จะมีการให้บริการตลอดเวลา มีการฉีดวัคซีนอย่างสม่ำเสมอ มีแพทย์ตรวจร่างกายปีละครั้ง และมีการวัดบันทึกน้ำหนัก ส่วนสูงเทอมละ 1 ครั้ง

โรงเรียนมีการดูแลเรื่องโภชนาการ โดยมหาวิทยาลัยมหิดลจะมาทำวิจัยบ่อยมาก มีการแนะนำเด็กเป็นรายบุคคล มีเด็กน้ำหนักเกินกว่า 50 % ต้องให้ลดน้ำหนัก เด็กส่วนมากรับประทานมากเกินไป ไม่มีเด็กขาดสารอาหาร

โรงเรียนมีการให้บริการด้านสวัสดิการ ได้แก่ การจัดรถเอกชนรับ-ส่งเด็ก ซึ่งเป็นรถตู้มารับส่งเด็ก โรงเรียนจะขอความร่วมมือจากรถตู้เหล่านี้ในการดูแลเรื่องความเป็นระเบียบ ทางโรงเรียนจะจัดให้มีการดูแลเด็กหลังเลิกเรียน มีครูเวรประจำจุดต่างๆ มีการรวมเด็กไว้ที่จุดเดียวกันบริเวณที่ต้องรอผู้ปกครองและมีคนงานช่วยดูแลด้วย สำหรับนักเรียนที่ขึ้นรถตู้ ครูเวรจะดูแลการขึ้นรถจนหมดทุกคน

ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนราชวินิต แสดงไว้ในแผนผังที่ 1 ดังต่อไปนี้

แผนผังที่ 1 แผนที่แสดงบริเวณและอาคารสถานที่ของโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

เมื่อปี พ.ศ. 2507 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปรารภที่จะจัดตั้งโรงเรียนราชอุปถัมภ์ ณ บริเวณสวนเพาะชำ วัดสวนกุหลาบ จึงทรงมอบหมายให้สำนักพระราชวังดำเนินการวางโครงการขอตั้งเป็นโรงเรียนราษฎรระดับประถมศึกษา รับนักเรียนที่เป็นบุตรหลานข้าราชการสำนักพระราชวัง เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ขอครูจากกระทรวงศึกษาธิการมาช่วยทำการสอน โดยใช้งบประมาณจากสวัสดิการของกองมหาดเล็กสำนักพระราชวัง ในการสร้างอาคารเรียน

ในปี พ.ศ. 2508 กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี ฯพณฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการทราบพระราชประสงค์ จึงได้นำความกราบบังคมทูลพระราชทานที่ดินดังกล่าว พร้อมทั้งประกาศตั้งโรงเรียนราชวินิตเป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ได้สร้างอาคารเรียนชั้น 2 หลัง และเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2511 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดโรงเรียนราชวินิต และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อเป็นทุนพระราชทานสำหรับนักเรียนที่เรียนดี

ในปี พ.ศ. 2520 โรงเรียนราชวินิตได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ ณ วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2520 รับนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่ดินบริเวณราชตฤณนาคามย์เป็นที่สร้างโรงเรียนราชวินิตมัธยม เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจึงย้ายที่เรียนไปเรียน ณ แห่งนั้น

ปัจจุบันโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1.3 บุคลากรของโรงเรียน

1) ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันคือ นายชัยยุทธ บุญยสวัสดิ์ อายุ 58 ปี สำเร็จการศึกษากศ.บ. ประวัติศาสตร์ จาก มศว. ประสานมิตร ค.ม. ประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีประสบการณ์การทำงานเป็นผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน

2) บุคลากรของโรงเรียน

ผู้อำนวยการ	1 คน	นักการภารโรง	9 คน
รองผู้อำนวยการบริหารคุณภาพ	1 คน	ยาม	2 คน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	5 คน	เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร	5 คน
ครูประจำ	130 คน	พี่เลี้ยง	7 คน
ครูอาสาสมัคร	49 คน	คนครัว	7 คน

คุณวุฒิ	: ระดับปริญญาโท	7 คน
	ระดับปริญญาตรี	124 คน
	ระดับอนุปริญญา	2 คน
	ต่ำกว่าอนุปริญญา	27 คน

อายุเฉลี่ยของครู : 50 ปี

ประสบการณ์ : ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอน ครูอัตราจ้างรับเฉพาะ วิชาพิเศษ เช่น พลศึกษา ดนตรี ศิลปะ

ภาระงาน : ครูมีภาระงานสอนตามปกติคนละ 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทำโครงการของโรงเรียน คนละ 2-3 โครงการ มีประมาณ 30 โครงการ ทำหน้าที่เวร และหน้าที่อื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

3) นักเรียน

จำนวนนักเรียน : 3,054 คน

อาชีพของผู้ปกครอง : ส่วนใหญ่รับราชการ นักธุรกิจ รับจ้าง

ฐานะทางเศรษฐกิจ : ครอบครัวมีรายได้ต่อปีค่อนข้างดี (ไม่สามารถระบุตัวเลขได้)

ผลการเรียนเฉลี่ย : นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 อยู่ในระดับดีมาก

จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น แสดงให้เห็นในแผนผังที่ 2 ดังนี้

แผนผังที่ 2 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น

ชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียนปกติ				จำนวนนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน			
		ห้อง เรียน	ชาย	หญิง	รวม	ห้อง เรียน	ชาย	หญิง	รวม
ป. 1	14	13	289	167	456	1	3	5	8
ป. 2	14	13	309	179	488	1	1	8	9
ป. 3	14	13	308	198	506	1	4	6	10
ป. 4	14	13	342	167	509	1	5	3	8
ป. 5	14	13	331	179	510	1	6	4	10
ป. 6	14	13	341	191	532	1	2	6	8
รวม	84	78	1,920	1,081	3,001	6	21	32	53

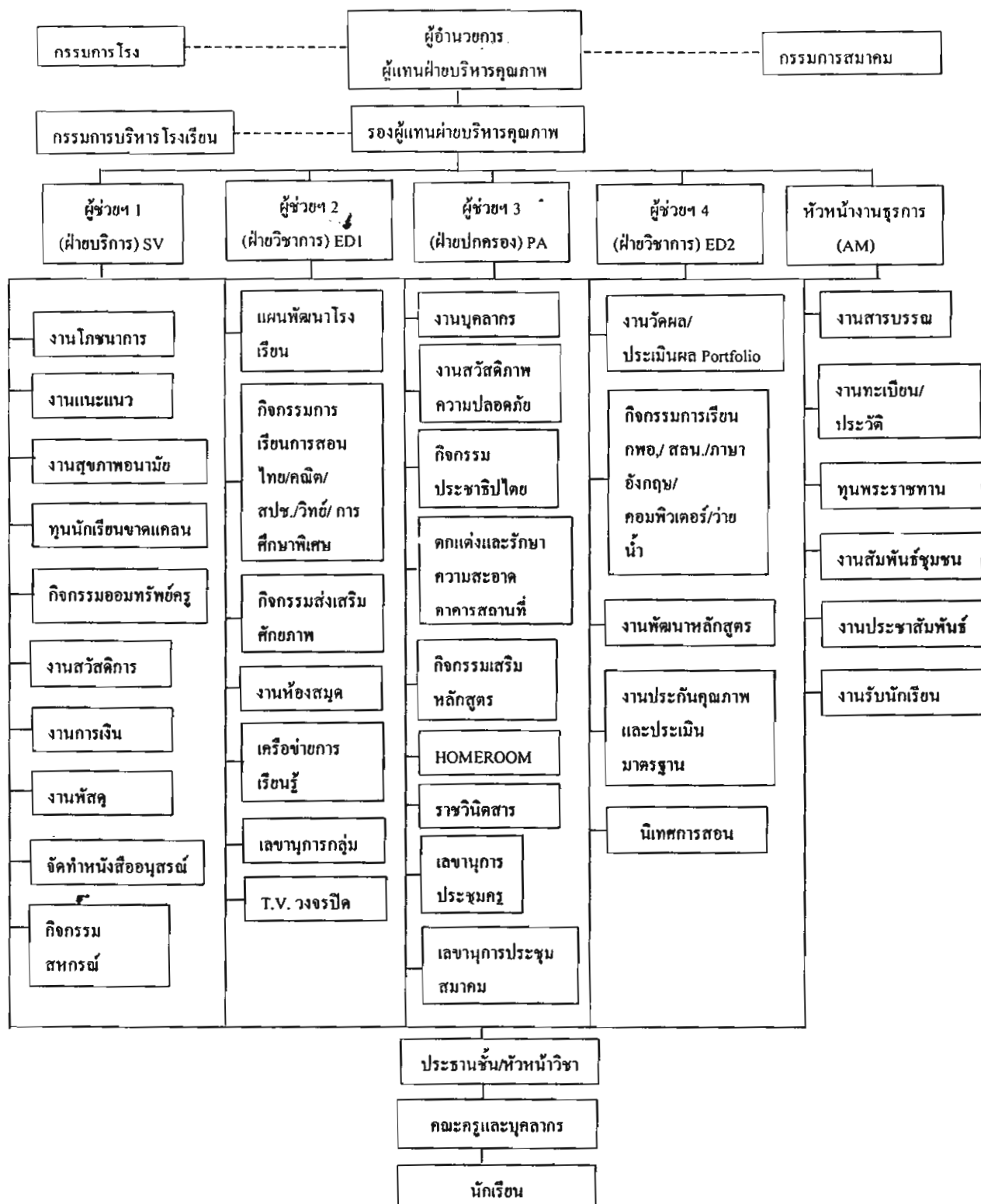
ตารางเวลาของนักเรียน

นักเรียนมีตารางเวลาประจำวันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

6.00 น.	ครูเวรรับนักเรียน
7.45 น.	นักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติ
7.50 – 8.00 น.	กิจกรรมโฮมรูม
8.00 – 9.40 น.	กิจกรรมการเรียนรู้
9.40 – 10.00 น.	พัก ดื่มนม
10.00 – 11.40 น.	กิจกรรมการเรียนรู้
11.40 – 12.40 น.	พักรับประทานอาหาร
12.40 – 14.20 น.	กิจกรรมการเรียนรู้
14.20 – 14.30 น.	พัก
14.30 – 15.30 น.	กิจกรรมชุมนุมต่างๆ ตามความสนใจ

1.4 การบริหารโรงเรียน

ระบบการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันมีลักษณะดังแสดงในแผนผังข้างล่างนี้

โรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2543 ขึ้นโดยมีสาระดังนี้

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

ภายในปี พ.ศ. 2543 โรงเรียนจะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้นักเรียนราชวินิตทุกคนมีคุณภาพทัดเทียมอารยประเทศ ภายใต้วัฒนธรรมไทย เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้นำของสังคมและประเทศในภายภาคหน้า

นโยบายของโรงเรียน

มุ่งเน้นพัฒนาปัญญาและความคิด จิตมีคุณธรรม เพื่อเป็นผู้นำ ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข

ความคาดหวังของโรงเรียน

นักเรียนเป็นบุคคลสำคัญอันดับแรกต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้บรรลุผลดังนี้

1. นักเรียนใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างดี
2. นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง และใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้
3. นักเรียนมีพื้นฐานทางการคิดคำนวณได้อย่างดี
4. นักเรียนรู้จักคิดและใช้เหตุผลตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ เสียสละ ชยัน อดทน และมีสัมมาคารวะ
6. นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรงและว่ายน้ำท่ามาตรฐานสากลได้
7. นักเรียนมีสุนทรียภาพและเล่นดนตรีได้อย่างน้อย 1 ชนิด
8. นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการแสวงหาความรู้และสร้างสรรค์ได้
9. นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานได้อย่างดี
10. นักเรียนเป็นผู้ใฝ่หาความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดผล

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนบรรลุตามความคาดหวังของโรงเรียน

จึงต้องทำให้

1. ครูมีทักษะให้การสอนแบบต่าง ๆ ดี
2. ครูใช้สื่อประกอบการสอนได้อย่างดี
3. ครูมีความรู้ทันต่อความก้าวหน้าของโลก
4. ครูมีบุคลิกภาพดีและสุขภาพแข็งแรง

5. ครูมีสวัสดิการที่ดี
6. ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

โรงเรียนเป็นองค์กรที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงมีความสำคัญต้องพัฒนาให้เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง คือ

1. โรงเรียนมีการบริหารและการจัดการอย่างมีคุณภาพ
2. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม
3. โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยครบครัน
4. โรงเรียนมีเครื่องอำนวยความสะดวกให้บริหารแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

ครบครัน

5. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมการพัฒนาโรงเรียน

แผนงาน/โครงการของโรงเรียน ปีการศึกษา 2543

ที่	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ
1	แผนงานวิชาการ	
	โครงการประกันคุณภาพการศึกษา	ผช. ลมัยพร
	โครงการรุ่งอรุณ	อ. จันทร์แรม
	โครงการนิเทศร้อยเปอร์เซ็นต์	ผช. ลมัยพร
	โครงการประเมินจากสภาพจริง	ผช. ลมัยพร
	โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง	อ. รุจิรา
	โครงการพัฒนาห้องสมุด	ผช. มานิจ
	โครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	อ. บังอร
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย	อ. วรณิต
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์	อ. วงเดือน
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	อ. จันทร์แรม
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์	อ. ปวีณวรรณ
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	ผช. ลมัยพร
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ)	ผช. ลมัยพร
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์	อ. วาสนา
		อ. ประไพ

ที่	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ
2	โครงการจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน	ผช. มานิต
	โครงการซื้อได้ขายเป็น	อ. อัญชลี
	โครงการฝึกคิดพิชิตเกม	อ. ประไพ
	โครงการส่งเสริมเด็กอัจฉริยะ	อ. วงเดือน
	โครงการสื่อสัมพันธ์สร้างสรรค์ลูก	อ. วรวิทย์
	โครงการสอนซ่อมเสริม	ผช. มานิต
	โครงการเครือข่ายการเรียนรู้	ผช. มานิต
	แผนงานกิจกรรมนักเรียน	
	โครงการสหกรณ์โรงเรียนราชวินิต	อ. ปราณ
	โครงการโฮมรูม	ผช. ชูศรี
3	โครงการเพื่อนรักรักเพื่อน	ผช. ชูศรี
	โครงการพี่ช่วยน้อง	อ. จุฑามาศ
4	โครงการสุขานามอง	อ. วรณา
	โครงการร่วมไม้ขายคา	อ. ณัฐศา
5	แผนงานบุคลากร	
	โครงการพัฒนาบุคลากร	ผช. ชูศรี
6	แผนธุรการการเงิน	
	โครงการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ	อ. ไชยยศ
	แผนงานความสัมพันธ์ชุมชน	
	โครงการสายสัมพันธ์สร้างสรรค์ลูกและศิษย์	อ. อัญชลี
	แผนงานพิเศษ	
	โครงการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	อ. จุฑามาศ

2.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ (Paradigm on Learning)

ก. ผู้บริหาร

โรงเรียนนี้มีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการพัฒนางานวิชาการ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มาก่อนที่จะมาบริหารงานที่โรงเรียนนี้ ท่านเคยเป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จมาจากโรงเรียนอื่น ได้เรียนรู้จากการสัมผัสความจริงและประสบการณ์จริงมากมาย ท่านจึงได้นำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาช่วยพัฒนาโรงเรียนนี้ แนวความคิดของท่านมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา ดังจะเห็นได้จากนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท่านดำเนินการอยู่ เช่น การพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้การให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระในลักษณะที่เป็นบูรณาการ การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือทำ และได้แสดงออก รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนเนื้อหาสาระ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ ทั้งยังให้ความสำคัญกับเรื่องความประพฤติและคุณธรรมด้วย

แนวคิดต่าง ๆ ที่ท่านใช้อยู่ ได้มาจากหลายแหล่ง เช่น จากการติดตามข่าวสาร ความรู้ และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา จากนโยบายของรัฐ จากพระราชบัญญัติการศึกษา จากประสบการณ์ที่ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ จากประสบการณ์การทำงานของท่าน และจากการคิดวิเคราะห์และวิสัยทัศน์ของท่านเอง

2.3 ด้านยุทธวิธี/ วิธีการ/ กระบวนการ สำคัญ ๆ ที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ก. ผู้บริหาร

ผู้บริหาร รวมทั้งครู นักเรียนและผู้ปกครองได้ให้ข้อมูลซึ่งแสดงให้เห็นถึง ยุทธวิธี/ วิธีการ/ กระบวนการสำคัญ ๆ ที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ไว้หลายประการ ดังนี้

1) การนำประสบการณ์และความรู้มาใช้จริง

ผู้บริหารจะต้อง "...เคลื่อนไหวตลอดเวลา คิด และทำสิ่งใหม่ตลอดเวลา..." ท่านได้พยายามนำประสบการณ์และความรู้ที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยการนำมาคิดและวิเคราะห์ต่อว่า จะสามารถนำมาใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไร ดังจะเห็นได้จากโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น โครงการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ภาษา ท่านได้ศึกษาอย่างจริงจัง และนำมาใช้เป็นยุทธวิธีสำคัญที่จะช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน โครงการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Microworld เพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ของเด็ก เป็นโครงการที่เกิดจากการประสานงาน และร่วมมือกับมหาวิทยาลัย และโรงเรียนรุ่งอรุณ โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยการพานักเรียนไปทัศนศึกษา สัมผัสของจริง และความเป็นจริงต่าง ๆ

2) การแปลงความคิดให้เป็นจริง

การที่ท่านสามารถที่จะนำแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่นั้น เป็นไปได้ด้วยกระบวนการ “ทำแนวคิดให้เป็นจริง” หรือการพยายามแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่เห็นชัด ตัวอย่างเช่น แนวคิดเรื่องการทำโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ท่านจะนำมาคิดวิเคราะห์ต่อว่า อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสภาพเช่นนั้นได้ มีภารกิจอะไรที่ต้องทำ และจะทำได้อย่างไร ซึ่งหากครูได้เข้าร่วมกระบวนการคิดวิเคราะห์นี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจ และมองเห็นช่องทางที่ชัดเจนในการทำงานเพื่อให้แนวคิดนั้นสัมฤทธิ์ผล

3) การมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

เมื่อเห็นแนวทางที่ชัดเจน และเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเด็กอย่างแท้จริงแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้บริหารจะต้องกล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง เช่น หากต้องการให้เด็กมีความสุข ครูจะยอมลดระเบียบที่เข้มงวดบางอย่างไหม ครูจะงดการทำโทษเด็กได้ไหม ถ้าต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของเด็ก ครูจะยอมได้ไหม ถ้าเนื้อหาสาระนั้นไม่ตรงกับหลักสูตร ผู้บริหารและครูจะต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง หากเห็นแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็ก

4) การส่งเสริมการเรียนรู้ของครู

ผู้บริหารให้การสนับสนุนครูในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งโดยการ ส่งครูไปอบรมพาไปดูงาน เชิญวิทยากร เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรการสอน ด้านสวัสดิภาพจากกรมตำรวจ มาให้ความรู้แก่ครูในวันเสาร์ และช่วงปิดเทอม รวมทั้งผู้บริหารเป็นผู้ให้ความรู้และให้คำชี้แนะด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังมีการส่งครูไปอบรมตามสถาบันต่าง ๆ และกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาตนเอง โดยจัดให้มีการนิเทศภายในเทอมละครึ่ง จัดให้มีการเสวนาในวันหยุดด้วยการให้ครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการ เพื่อให้ครูที่มีโอกาสไปอบรมมาขยายผลความรู้ให้กับครูที่ไม่ได้รับการ อบรม ให้ครูอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนครูทุกวันศุกร์ นำงานที่น่าสนใจภาคภูมิใจมาเล่าให้เพื่อนครูฟัง เช่น การปรับพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหา หรือการสอนที่น่าสนใจ

5) การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดและการพัฒนาโรงเรียน และส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม

ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยกำหนดนโยบายของโรงเรียนและให้คำชี้แนะต่าง ๆ และให้อิสระแก่ครูในการทำงาน โดยส่งเสริมให้ครูจัดกลุ่มร่วมกันทำเป็นทีม ช่วยกันคิดช่วยทำโครงการต่าง ๆ และคอยติดตามผลการทำงาน ด้วยการพูดคุยกับครู และจัดประชุมปรึกษาหารือกันบ่อย ๆ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหา ครูผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ผู้บริหาร ท่านให้ออกสากับครูทุกคน และท่านบอกให้ทำสิ่งนี้กับเด็กด้วย ท่านเปิดโอกาสให้ไป

ฝึกอบรม ให้โอกาสทำงานตามอิสระในงบประมาณเพียงพอ ท่านบอกว่าถ้าให้ครูหรือนักเรียนทำในสิ่งที่อยากทำ การทำงานจะได้ผล..." และแสดงความคิดเห็นว่า "...การที่ผู้บริหารมีบุคลิกดังกล่าวทำให้นุคลากรเกิดการยอมรับ และให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับนโยบายของผู้บริหาร ทำให้ครูและผู้บริหารมีทิศทางการทำงานในแนวทางเดียวกันและหากมีการเปิดโอกาสให้นุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการประเมินผลและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นได้..." ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนทุกเรื่อง ด้วยการสำรวจความต้องการของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการประชุมสายวิชาอย่างสม่ำเสมอ ให้ครูนำเสนอความคิดต่อผู้บริหารและนำข้อมูลจากนักเรียนมาใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนและจัดการเรียนการสอน

6) การบริหารงานด้วยหลักการ

ในการพูดคุย การปฏิบัติ และการตัดสินใจต่าง ๆ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีหลักการ ยึดหลักในหลักการ และสามารถทำให้ครูเห็นและเข้าใจเห็นคุณค่าและยอมรับในหลักการต่างๆ ได้ความสามารถนี้ทำให้ใครๆ "พูดแพ้ ผ.อ. หมด และ ต้องยอมรับในหลักการนั้น ๆ" เช่น ในหลักการที่ว่า "เด็กเป็นผู้มีเหตุผล" (ในกรณีเรื่องเด็กไว้ผมยาว) "การไม่ตีเด็ก" "การถือว่าเด็กเป็นคนสำคัญ เด็กมีศักดิ์ศรี และต้องเป็นผู้ตัดสินใจ" รวมไปถึงประเด็นอื่นๆ เช่น การทำวิกฤติให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้ของเด็ก (ในกรณีเรื่องเด็กเป็นเหาทั้งโรงเรียน) เป็นต้น ผู้บริหารสามารถกระตุ้นให้ครูคิดวิเคราะห์ สามารถตอบคำถาม "ทำไม" ได้ด้วยเหตุผลที่เหมาะสม และใช้ศักยภาพและความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7) การกลั่นกรองในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่า

การกลั่นกรองในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่า เช่น โรงเรียนไม่มีครูที่มีคุณวุฒิตรงกับความต้องการจึงยอมจ้างครูกว่า 40 คน เพื่อให้ได้ครูที่ดี เหมาะสมในการสอนวิชาต่างๆ การจ้าง (การพยายามจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้) ครูเฉพาะทาง เช่น ครูนาฏศิลป์ ด้วยอัตราสูงกว่าปกติ ซึ่งช่วยให้โรงเรียนได้ครูดีและสามารถอยู่กับโรงเรียนได้นาน ไม่เข้า - ออกบ่อย

8) การบริหารจัดการให้โครงการต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้

ผลจากการเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมพัฒนาโรงเรียน ทำให้ครูสามารถพัฒนาโครงการที่ดี ๆ ขึ้นมา ซึ่งโครงการเหล่านั้นประสบผลสำเร็จได้ ก็ต้องอาศัยการบริหารจัดการของผู้บริหารในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลาย เช่น โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง เป็นโครงการที่น่านักเรียนของโรงเรียนไปทัศนศึกษายังที่ต่าง ๆ ผู้บริหารได้ใช้ประโยชน์จากรถรับ-ส่งเด็ก ซึ่งมีเวลาว่างช่วงกลางวันที่ไม่ได้มีการรับ-ส่งเด็ก นำสิ่งที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการให้พาเด็กไปทัศนศึกษาวันละ 1 ชั้น หมู่เวียนกันจนนักเรียนทุกชั้นได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาถึงเทอมละ 2-3 ครั้ง โครงการ

นี้เด็กต่างให้ข้อมูลว่าชอบมาก การจัดชมรมต่าง ๆ ที่เด็กสนใจต้องการเรียนรู้ เช่น ชมรมคณิตศาสตร์ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ชมรมทำอาหาร ฯลฯ ผู้บริหารได้ช่วยแสวงหา และจ้างครูพิเศษเฉพาะทางมาสอนโดยเด็กเสียค่าใช้จ่ายเอง โรงเรียนอำนวยความสะดวกให้ครูและเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องที่สนใจ / ถนัด นอกจากนั้น ยังมีการปรับเปลี่ยนคาบเวลาเรียนคอมพิวเตอร์ให้เป็น 100 นาที เพื่อให้เหมาะกับการจัดกิจกรรม รวมทั้งการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ร่วมกันอีกด้วย

9) การแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนา: ปรับสภาพแวดล้อมและทำระบบประกันคุณภาพ

เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีครูจำนวนมากและทุกฝ่ายต่างมีอิสระจึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานวิชาการ ดังนั้นท่านจึงใช้ยุทธวิธีแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนา เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งท่านได้เห็นว่า การปรับองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมน่าจะเป็นจุดร่วมที่ดี เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทุกคนใช้ประโยชน์ร่วมกัน การปรับพฤติกรรมการเรียนการสอน เป็นเรื่องที่ยากกว่า ดังนั้น ผู้บริหารจึงมองไปที่สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและเริ่มจากเรื่องการปรับปรุงสภาพแวดล้อม พัฒนาอาคารสถานที่ โดยการปรับระดับพื้นที่ระหว่างวังหน้าและวังหลังให้เป็นระดับเดียวกัน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และปรับปรุงจุดอับทุกจุดในอาคารเรียน ต่อไปจึงมุ่งไปที่การปรับห้องเรียน มีการทาสี ติดพัดลม ปรับโต๊ะ เก้าอี้ ห้องพิเศษ พัฒนาห้องกิจกรรม และอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนได้ถึง 2000 กว่าเครื่อง จัดหา key board มาให้นักเรียนได้ใช้ในจำนวนที่เพียงพอสำหรับทุกคน(46 เครื่อง) เป็นต้น นอกจากนั้น การนำระบบประกันคุณภาพเข้ามาใช้ในโรงเรียน นับเป็นยุทธวิธีอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ครูทุกคนในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

10) การแสวงหายุทธวิธีหลักในการพัฒนาการเรียนการสอน

ผู้บริหารได้นำการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา มาใช้เป็นจุดร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากตัวผู้บริหารเห็นว่าเป็นแนวการสอนที่ดีสำหรับการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาและท่านเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ท่านจึงได้อบรมครูด้วยตนเอง และช่วยให้ครูได้วางแผนการปฏิบัติและมีการให้การนิเทศติดตามผล ให้ความช่วยเหลือครู นอกจากนั้น ยังมีการใช้แนวคิดการบูรณาการและการศึกษาจากประสบการณ์จริง (โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง) ในขณะเดียวกัน ท่านก็ค่อย ๆ ส่งเสริมแนวคิด/องค์ประกอบที่เอื้อต่อการปรับพฤติกรรมการเรียนการสอน เช่น การลดความเข้มงวดเรื่องระเบียบวินัยที่ไม่จำเป็น จะช่วยให้ครูไม่เครียดกับเด็ก การส่งเสริมให้จัดกิจกรรมนอกห้องเรียน จะช่วยลดการบรรยายของครู จัดโต๊ะเรียนเป็นกลุ่ม จะช่วยให้ครูจัดกิจกรรมกลุ่ม การส่งเสริมให้เด็กพูด จะช่วยให้เด็กอ่านมากขึ้น เป็นต้น

11) การประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา

ผู้บริหารได้เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของโรงเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น

11.1 การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของทางโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับรู้ รับทราบ อย่างสม่ำเสมอ โดยโรงเรียนได้ออกวารสารรายเดือนส่งให้ผู้ปกครอง รวมทั้งมีการติดต่อผู้ปกครองผ่านทางครูประจำชั้นและคณะกรรมการระดับชั้น ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ประจำชั้น และตัวแทนผู้ปกครอง

11.2 เชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และร่วมจัดงานต่าง ๆ ซึ่งปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี เช่นการจัดงานราชวินิตร่วมใจ

11.3 สนับสนุนให้ครูสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและสร้างเครือข่ายผู้ปกครองขึ้น ซึ่งกำลังจะดำเนินไปได้ด้วยดี โดยเริ่มต้นที่ระดับชั้น ป.3 ซึ่งมีเด็กประมาณ 200 คน และผู้ปกครองประมาณ 300 คน ครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้สร้างสายสัมพันธ์โดยการจัดไปทัศนศึกษาร่วมกันระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และเด็ก ปรากฏว่ามีผู้ไปร่วมงานถึง 160 คน เป็นเด็ก 58 คน และผู้ปกครอง 90 คน นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมากและคาดว่า ต่อไปในระดับชั้นอื่น ๆ ก็จะทำเช่นเดียวกัน ผลของการได้ประสานสัมพันธ์กันในลักษณะนี้ ก่อให้เกิดเครือข่ายของผู้ปกครองขึ้น ผู้ปกครองจะมีชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ ติดต่อกัน เพื่อพูดคุย และปรึกษาหารือกัน ในเรื่องลูก โรงเรียน และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการต่าง ๆ ข้างต้นเป็นไปได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ก็เนื่องจาก คุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารในด้านการทำงาน การเสียสละ การดูแลเอาใจใส่ครู และความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน

นอกจากวิธีดังกล่าวแล้ว ครูได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริหารว่า โรงเรียนสามารถพัฒนาไปได้อย่างดี มีมาตรฐานและมีชื่อเสียง ก็เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์กว้าง โดยเฉพาะท่านมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตั้งแต่ก่อนปฏิรูปการศึกษา นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการคิดวิเคราะห์ มีความละเอียด รอบคอบ เป็นผู้ที่อุทิศตนให้กับงาน และทำงานหนักตลอดเวลา ส่วนผู้ปกครองกล่าวว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีโลกทัศน์กว้าง และติดดิน เป็นผู้สามารถทำได้ตามที่คิดและเป็นผู้มีความเสียสละ

ครูส่วนใหญ่มีความพอใจในการพัฒนาเพราะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาจนได้รับ ISO 9002 และทำให้ปัญหาในการพัฒนาโรงเรียนลดลง นอกจากนี้เด็กยังรู้สึกพอใจกับโครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้อย่างมาก โดยเฉพาะ กิจกรรมสัปดาห์โลกกว้าง

ข. ครู

ครูให้สัมภาษณ์ว่า แต่เดิมาก่อนการปฏิรูปการศึกษา ครูมีความเข้าใจว่าการเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้จากการถ่ายทอดของครู ครูเป็นผู้ที่จะต้องถ่ายทอดความรู้นั้นให้กับเด็ก โดยความรู้ที่ถ่ายทอดนั้นจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตร และการสอนควรต้องสิ้นสุดภายใน 1 ชั่วโมง ดังนั้นการเรียนการสอนจึงมีลักษณะเป็นการบรรยาย บอก อธิบาย เนื้อหาสาระ ให้เด็กฟัง เด็กจะต้องรับฟังและจดจำเนื้อหาสาระนั้นดังกล่าว เด็กจะเรียนรู้เฉพาะความรู้ที่ครูค้นคว้ามาให้เท่านั้น และจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของครู โดยครูอาจมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มบ้าง เป็นรายบุคคลบ้าง นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาเองจากตำราเรียน ข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์นี้ นับว่าสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของครู ซึ่งเมื่อให้ครูประเมินค่าความเห็นด้วย ในอดีตเกี่ยวกับแนวคิดของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา รวม 30 รายการ อยู่ในระดับน้อยถึง 16 รายการ และไม่มีความคิดเห็นตามรายการใดเลยที่อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ในปัจจุบัน ครูมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวทั้ง 30 รายการ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ไม่มีเรื่องใดที่อยู่ในระดับน้อยเลย โดยเรื่องที่ครูเห็นด้วยมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้แก่ เรื่อง (1) การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (2) การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ (3) การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และ (4) การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของครูในช่วงก่อนและหลังปี พ.ศ. 2540
มีดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	ในอดีต ก่อนปี พ.ศ. 2540		ปัจจุบัน หลังปี พ.ศ. 2540	
	ความคิดเห็น X	ความหมาย	ความคิดเห็น X	ความหมาย
ท่านเห็นด้วยตามแนวคิดต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด				
1. การสร้างความไม่รู้อให้เกิดแก่ผู้เรียน	2.75	มาก	3.54	มากที่สุด
2. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.50	มาก	3.71	มากที่สุด
3. การให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง	2.42	น้อย	3.75	มากที่สุด
4. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ	2.50	มาก	3.71	มากที่สุด
5. การให้ผู้เรียนใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.50	มาก	3.63	มากที่สุด
6. การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน	2.42	น้อย	3.67	มากที่สุด
7. การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	2.79	มาก	3.67	มากที่สุด
8. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และดำรงชีวิต	2.75	มาก	3.54	มากที่สุด
9. การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน	2.46	น้อย	3.50	มากที่สุด
10. การคิดหรือแสวงหาแนวทางต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.58	มาก	3.63	มากที่สุด
11. การนำแนวคิดแนวทางมาลงใช้จริงในห้องเรียน	2.58	มาก	3.54	มากที่สุด
12. การสังเกตผลและเก็บข้อมูลการทดลองไว้	2.46	น้อย	3.42	มาก
13. การนำผลการทดลองมาใช้ในการวางแผน ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	2.67	มาก	3.54	มากที่สุด
14. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและชุมชน	2.54	มาก	3.46	มาก
15. การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ	2.54	มาก	3.58	มากที่สุด
16. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	2.50	มาก	3.67	มากที่สุด
17. การบูรณาการคุณธรรม และค่านิยมในวิชาต่าง ๆ	2.67	มาก	3.58	มากที่สุด
18. การจัดหลักสูตรท้องถิ่น	2.13	น้อย	3.17	มาก
19. การจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	2.42	น้อย	3.50	มาก
20. การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน	2.42	น้อย	3.58	มากที่สุด
21. การฝึกทักษะการจัดการให้แก่ผู้เรียน	2.58	มาก	3.63	มากที่สุด
22. การฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน	2.42	น้อย	3.63	มากที่สุด
23. การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน	2.38	น้อย	3.58	มากที่สุด
24. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.42	น้อย	3.71	มากที่สุด
25. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้	2.25	น้อย	3.67	มากที่สุด
26. การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้	2.00	น้อย	3.42	มาก
27. ส่งเสริมและใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	2.29	น้อย	3.54	มากที่สุด
28. การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้	1.96	น้อย	3.58	มากที่สุด
29. การช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	2.25	น้อย	3.38	มาก
30. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	2.29	น้อย	3.71	มากที่สุด

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของลักษณะการเรียนการสอนแบบเดิมว่า มีผลเสียมากกว่าผลดี ดังนี้

- 1) นักเรียนจะเรียนรู้เฉพาะที่ครูสอนเท่านั้น นักเรียนไม่มีความใฝ่รู้
- 2) นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะมีการค้นคว้าด้วยตนเอง
- 3) นักเรียนลืมนสิ่งที่เรียนง่าย
- 4) นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ ต้องคอยถามครู
- 5) นักเรียนกลัวครู ไม่กล้าแสดงออก และมีลักษณะขี้อาย
- 6) นักเรียนมีลักษณะเฉื่อยชา ไม่สนใจ เบื่อหน่ายการเรียน
- 7) นักเรียนไม่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขาดความคิดสร้างสรรค์

ส่วนผลดีของการเรียนการสอนแบบเดิมก็มีบ้าง เช่น

- 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ดีด้านวิชาการ ช่วยให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ ทำให้เด็กได้รับการยอมรับจากสังคม
- 2) ช่วยฝึกฝนให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย และมีความจำดี
- 3) นักเรียนบางคนแสดงความคิดเห็นว่า การเรียนแบบนี้สนุก ไม่เครียดและมีปริมาณงานไม่มาก

ครูส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจกับแนวคิดและการเรียนการสอนแบบเดิม แต่ก็ยังมีครูบางคนซึ่งรู้สึกไม่แน่ใจในแนวคิดใหม่และพอใจในวิธีการเดิม โดยไม่ได้ให้เหตุผลแต่อย่างใด

ครูผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ดี มีสาระสำคัญประมวลได้ดังนี้

- 1) การเรียนรู้ที่ดีต้องเน้นเด็กเป็นสำคัญ เด็กควรได้รับโอกาสในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่ชี้แนะและคอยอำนวยความสะดวก เพื่อให้เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งความรู้ไม่มีเฉพาะในตำราเท่านั้น เห็นได้จากข้อความต่อไปนี้

"การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น หรือพัฒนาขึ้น การเรียนรู้ที่ดีต้องให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ไม่ได้อยู่ในห้องเรียน ...ความรู้ไม่ได้มีเฉพาะในตำรา เราต้องสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาด้วยตนเอง ทำให้ได้ความรู้แบบยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้"

"การให้เด็กได้คิดเองทำเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ช่วยเท่านั้น บทบาทของครูต้องเป็นผู้เรียนด้วย ..."

"การจัดการเรียนการสอนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะมีบทบาทน้อยที่สุด จัดให้เด็กทำ

กิจกรรม ปฏิบัติจนกระทั่งเด็กมีความรู้ โดยครูจะเป็นผู้เตรียมการสอนและสื่อการสอน เพราะเด็กจะได้มีประสบการณ์ตรง"

"มีการบรรยาย ทำกิจกรรม ทำงานกลุ่ม โดยขึ้นอยู่กับลักษณะวิชา เด็กจะมีการหาความรู้ เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ"

"การที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมนักเรียนเป็นผู้ศึกษา และทำความเข้าใจกับเนื้อหากิจกรรม เด็กจะนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาพัฒนาความคิด การกระทำจากประสบการณ์จริง การเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด เด็กสามารถเรียนรู้ที่บ้าน สังคม ครู และผู้ปกครองต้องช่วยกัน"

"การเรียนรู้เกิดจากความสนใจของเด็ก เป็นการสร้างชีวิต ให้เกิดองค์ความรู้ของตนเอง"

"การที่เด็กพัฒนาไปในทางที่ดี จากที่เขาไม่รู้อะไร ก็รู้อะไรมาขึ้น โดยครูจะต้องสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง"

"การเรียนรู้หมายถึงการที่เด็กรู้จักค้นคว้าหาความรู้เป็นสำคัญ ให้เด็กได้ตัดสินใจ พิจารณาวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ เป็นสิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้มากกว่าการบอกเล่า มีกระบวนการคิดที่ถูกต้องตามขั้นตอน การเรียนรู้ที่ดีต้องตามใจผู้เรียน แต่ต้องอยู่ในแนวที่ควรจัด การทำบทเรียนต้องมีการสอบถามเด็กก่อน"

2. การเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วนคือ ครูและเด็ก ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้นั้น ควรเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ และครูจะต้องให้ความสำคัญกับเด็ก ดังแสดงไว้ในคำกล่าวต่อไปนี้

"การเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องเรียนในบทเรียนเท่านั้น ... ต้องผสมผสานกัน ทั้งครูและเด็ก"

"ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ผู้ให้(ครู)ต้องมีความรู้ มีเทคนิคการสอนที่ดี รักเด็ก จริงใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่และให้ความสำคัญกับเด็ก และเด็กมีความพร้อมที่จะเรียน"

"การไม่หยุดนิ่ง ไม่มีวิธีที่ดีที่สุดจึงต้องมีการบูรณาการ ให้เข้ากับเนื้อหาในแต่ละวิชา"

สรุปได้ว่าในปัจจุบันแนวคิดเปลี่ยนไปและลักษณะการเรียนรู้ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นดังนี้

- การเรียนรู้เป็นการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี เป็นการพัฒนาความคิดและกระบวนการคิด
- การเรียนรู้ที่ดีจะต้องนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์จริง ได้ศึกษาทดลองจนได้ความรู้ใหม่และแสวงหาสิ่งที่ตนเองสนใจ ได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ
- การเรียนรู้เป็นการผสมผสานประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ใช้

การแก้ปัญหา การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การปฏิบัติ การตัดสินใจ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้หรือการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

- ผู้เรียนต้องใฝ่รู้ สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง สนใจวิทยาการใหม่ ๆ รู้จัก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างชีวิตให้เกิดองค์ความรู้ของตนเอง

- การสอนต้องใช้อิสระในการคิด การแสดงความคิดเห็นโดยเน้นเด็กเป็น ศูนย์กลาง ให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข ได้เรียนตามความต้องการ นำประสบการณ์ต่าง ๆ มา พัฒนาความคิดและการกระทำ ต้องใส่ใจว่าผู้เรียนต้องการอะไร ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทุกที่ จาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเรียนในบทเรียนเท่านั้น การเรียนรู้ไม่สิ้นสุดสำหรับผู้เรียน ไม่ หยุดนิ่งและต้องเน้นคุณภาพโดยผู้เรียนมีส่วนร่วม ใช้การเรียนรู้แบบกลุ่ม ผู้ปกครองต้องเข้ามามี ส่วนร่วมด้วย การสอนต้องบูรณาการหลาย ๆ วิชา ไม่มีวิธีใดดีที่สุด

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เกี่ยวกับการเรียนรู้ เกิดจากผู้บริหาร ซึ่งท่านเป็นผู้นำที่ดี และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ท่านได้อำ นวยบายที่เป็นหลักในการทำงานแก่ครู เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ให้ครู ครูบางคนกล่าวว่า ผู้ บริหารเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน “หลังการปฏิรูป มีการ สำรวจความต้องการของนักเรียน มีการเพิ่มชั่วโมงเรียนคอมพิวเตอร์” นอกจากนี้ครูบางคนกล่าว ว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล ข่าวสาร ใน ยุคโลกาภิวัตน์ “...ทำให้สิ่งรอบตัวเปลี่ยนไป สังคมเปลี่ยนไป วิวัฒนาการเปลี่ยนไป หลักสูตรจะ เหมือนเดิมไม่ได้ เราไม่ได้สอนแต่การจัดการให้เด็ก ... แต่เราจะเริ่มจากการผลิตไปถึงการจัดการ” ครูส่วนใหญ่กล่าวว่า เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวครูเอง ซึ่งมีทั้งเกิดจากความตั้งใจในความ เป็นครูเกิดจากจิตวิญญาณของความเป็นครู ที่ต้องการให้สิ่งที่ดีกับลูกศิษย์ “ขณะที่ครูบางคน กล่าวว่า พฤติกรรมของเด็กทำให้ครูเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ “... พอเราเอื้อมมือชี้ เด็กทำท่าผวา ... รู้สึกว่าตัวเองเป็นครูที่ดูมาก เด็กไม่มาเข้าใกล้ เลยเปลี่ยนตัวเอง จึงเริ่มใจเย็น ขึ้น”

มีครูบางคนกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ เกิดจากการปฏิรูป ขณะที่ครูบางคนกล่าวว่า การปฏิรูปไม่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงเพราะแนวคิดแบบนี้มีติดตัวมาตั้ง แต่เกิด และโรงเรียนก็มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนแนวนี้มาตั้งแต่ก่อนปฏิรูปแล้ว

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิดดังกล่าว เกิดจากผู้บริหารเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้ บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นผู้นำที่ดี และพยายามกระตุ้น

ให้ส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้และทดลองทำ ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานของโรงเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วย นอกจากนั้นยังเกิดมาจากความต้องการและจิตวิญญาณของความเป็นครูของตัวครูเอง ซึ่งมีความตั้งใจที่จะเป็นครูที่ดีและต้องการให้สิ่งดี ๆ กับศิษย์ และมีครูบางคนกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเนื่องจากพฤติกรรมของเด็กที่มีความกลัวครู จึงรู้สึกตัวและต้องการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษาและการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร จากสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยครูบางท่านให้คำชี้แจงว่า โรงเรียนนี้ได้เริ่มมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มาตั้งแต่ก่อนการปฏิรูปการศึกษาแล้วนี้

ครูส่วนใหญ่รู้สึกพอใจกับการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดผลดีหลายประการ ดังนี้

- 1) ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจในตนเอง และได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียน อยากมาโรงเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนและครู
- 2) ช่วยให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหา มีความคิดเป็นของตนเอง มีเหตุผล มีความคิดหลากหลายและสร้างสรรค์มากขึ้น
- 3) ช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวาง ได้เรียนรู้ใหม่และทันสมัย ทำให้เด็กเก่งขึ้น และมีนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะการเรียนรู้ ขยันหาความรู้มากขึ้น
- 4) ช่วยให้นักเรียนมีความสามัคคีกัน ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน

อย่างไรก็ตาม ครูส่วนน้อยจำนวนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า การเรียนรู้ตามแนวใหม่มีจุดอ่อนซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การเรียนการสอนไม่เน้นวิชาการ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาน้อย
- 2) การให้อิสระกับเด็กมากเกินไป ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน เล่นและคุยกันมาก ขาดระเบียบวินัย และขาดความรับผิดชอบ-มีจริยธรรมที่ด้อยลง

นอกจากนั้น มีครูที่แสดงความคิดเห็นในเชิงให้ข้อเสนอแนะว่า การเรียนรู้ตามแนวใหม่จะเกิดผลดีได้ก็ต่อเมื่อผู้ปกครองให้ความสนใจและความร่วมมือกับโรงเรียน เอาใจใส่นักเรียน และการเรียนรู้ทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ มีทั้งข้อดี ข้อเสีย จึงควรมีการปรับโดยนำส่วนที่ดีของทั้ง 2 แบบมาใช้ร่วมกัน จะเกิดประโยชน์ที่ดียิ่งขึ้น